Murat Başaran

MƏN OSMANLI YAM

Tarix-araşdırma

Tərcüməçi:
Aslan Quliyev

qanun nəşriyyatı

BEN OSMANLI YIM

Tarih-İnceleme

Murat Başaran

Osmanlı imperiyası tarixdə türklərin qurduqları ən böyük və ən uzun ömürlü imperiya olub. Xaç yürüşlərinə dəfələrlə sinə gərdilər. Dağılmış Anadolu birliyini təkrar qurdular. Sadəcə fəthləri ilə deyil təşkilatlanma, ədalət, elm, sənət və estetikada da zamanın birincisi oldular. Dünya tarixinin son parlaq səhifəsini yazdılar. Müsəlmanların, hətta bütün insanlığın ümidi oldular.

Məhz bu şanlı dastanı yazan Osmanlı xanədanı yetişdirdiyi dahiləri ilə, cəsur, mərhəmətli və ənənələrə hörmət eləyən övladları ilə tarixdə bənzəri olmayan şan və şərəf qazandı.

Murat Başaran "Mən Osmanlıyam" adlı kitabında onların hər kəsə nümunə olacaq həyatlarını lirik bir üslubda tərənnüm eləyib. Onların uğur qazanmaq sirlərinə fərqli bir tərzdə diqqət çəkib. Tarixi faktlardan çox həyatlarındakı qaranlıq, faciəli, Azərbayan oxucusuna elə də məlum olmayan məqamlara önəm verib.

Murat Başaran **BEN OSMANLIYIM**
Murat Başaran **MƏN OSMANLIYAM**
Bakı, Qanun Nəşriyyatı, 2023, 192 səh.

Ölçü: 130x200 mm
Cild: yumşaq
Çapa imzalandı: 31.01.2023

Tərcüməçi	Aslan Quliyev
Redaktor:	Cəlil Cavanşir
Korrektorlar:	Səfər Mahmudzadə, Bəsti Məmmədova
Texniki redaktor:	Günay İsmayılzadə
Mətn dizaynı:	Mürsəl Qasımov
Qapaq dizaynı:	Rəfael Qasım

Qanun Nəşriyyatı
İstanbul Copyright Awards-ın qalibi
Bakı, AZ 1102, Tbilisi pros., 76
Tel: (+994 12) 431-16-62; 431-38-18
Mobil: (+994 55) 212-42-37
e-mail: info@qanun.az
www.qanun.az
www.fb.com/Qanunpublishing
www.instagram.com/Qanunpublishing

ISBN 978-9952-38-512-0

© Qanun nəşriyyatı, 2023
© Murat Başaran © Damla Yayın evi Ltd., 2021

Bu kitabın Azərbaycan dilinə tərcümə və yayım hüquqları “Qanun Nəşriyyatı”na məxsusdur. Kitabın təkrar və hissə-hissə nəşri “Müəlliflik hüququ və əlaqəli hüquqlar haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa ziddir.

Kitabın içindəkilər

Epiqraf 10
Şərqdən gəldilər 12
Osmanlını kim sevməz? 14
Ərtoğrul Qazi 17
    Müqəddəs Karvan 18
    Dörd yüzün sirri 20
Osman Qazi 23
    Yuxu görən adam 24
    Osman Qazinin vəsiyyəti 27
Orxan Qazi 29
    Qılınc və qələm 30
Murad Xudavəndigar 33
    Şəhadətin dadına əyilmək 34
İldırım Bəyazid 37
    Getmə, Sultanım! 38
Çələbi Mahmud 41
    Varmısınız? 42
İkinci Murad 45
    Əmr və xahiş 46
Fateh Sultan Məhmət 49
    Müjdənin gözəli 50
    Beş milyard İstanbul 52
Bəyazidi Vəli 55
    Halım necə olar? 56
Yavuz Sultan Səlim 59
    Əmr Həsən əfəndiyə çatdırıldı 60
Qanuni Sultan Süleyman 65

“Ah, Böyük Süleyman... Sən özünü xilas etdin!” 66
Fransuaya məktub 69
İkinci Səlim 71
Okeanlarda Osmanlı hüzuru 72
Üçüncü Murad 75
Üzün ağ olsun! 76
Üçüncü Mahmud 79
Murad oğlu Mahmud “Fateh” olur 80
Birinci Əhməd 85
Bizə müjdəniz yoxdurmu? 86
Birinci Mustafa 89
Sən məni hansı səltənətə çağırırsan? 90
İkinci Osman 93
Qıydılar şahi cahana 94
Dördüncü Murad 99
“Paşa... Paşa, sən ölsən? 100
Sultan İbrahim 105
Mən də Padşaham! 106
Dördüncü Məhmət 109
Otuz səkkiz illik tənhalıq 110
İkinci Süleyman 113
Mən mükafat verməyə qadir deyiləm 114
İkinci Əhməd 117
Gecikən Müjdə 118
İkinci Mustafa 121
Mənə xəzinə lazım deyil! 122
Üçüncü Əhməd 125
Qılıncla deyil, elmlə 126
Birinci Mahmud 129
Qırıq səhəng 130
Üçüncü Osman 133

“Madam ki, donduq, madam ki, yandıq...” 134
Üçüncü Mustafa 137
İndi müdafiə zamanıdır! 138
Birinci Əbdülhəmid 141
“Ahh, Özi...” 142
Üçüncü Səlim 145
Şəhid Şair 146
Dördüncü Mustafa 149
Ah, təslim olmaq! 150
İkinci Mahmud 153
“Muradım xidmətdir, ya Rəsulallah!” 154
Sultan Əbdülməcid 157
Qübbəsi Yüksək olmasın! 158
Sultan Əbdüləziz 161
Kaş ki, əsnaf olaydım! 162
Beşinci Murad 167
Nəzakətin iflası! 168
İkinci Əbdülhəmid xan 171
Qanla alınan, pulla satılmaz! 172
İkinci Əbdülhəmidin məktubu 175
Sultan Rəşad 177
Bir cüt ağ göyərçin 178
Sultan Vahidəddin 181
Nəylə bilərdin ki? 182
Nəticə 185
Balans 186
Şüurun sədası: Mən Osmanlıyam 187

Mənzil ki, üfüqün bitdiyi yerdir,
Çiyinlərinə alıb yerin ağırlığını, qaçarlar…
Qəlblərində iman, dillərində dua…
Atlar uçur, bu atlar Asiyadan Bizansı təpiklər.

Epiqraf

Amansız monqol işğalı nəticəsində Türküstandakı vətənlərini qoyub qərbə doğru köç edən 400 çadırlıq bir tayfa idi. Yeni yurd salmaq onların canında-qanında var idi. Beləcə İrandan keçib Anadoluya gəldilər. Nəhayət, Səlcuqlu İslam İmperatorluğunun torpaqlarının ən kənarında, Bizansla sərhəddə yurd saldılar. Kimin ağlına gələrdi ki, bu 400 çadırlıq tayfadan cahangiranə bir dövlət yaranacaq?..

Yaşadıqları məskənin geostrateji üstünlüklərindən də istifadə eləyərək Səlcuqlu dövlətinin xələfi oldular. Xaç yürüşlərinə dəfələrlə sinə gərdilər. Dünya tarixində qısa sayılacaq bir əsr kimi zamanda dağılmış Anadolu birliyini təkrar qurdular. Dünyanın ən qədim və böyük xanədanlarından Caretlər belə, Fransa birliyini qurmaq üçün beş-altı əsr çalışıblar.

Quruluşlarının üzərindən 50 il keçmədən Avropaya ayaq basdılar. Bu keçid çox sadə başlamaqla, sonradan şiddətli bir müqavimətlə qarşılandı. Fəqət Osmanlılar hamısına qəhrəmanca sinə gərdilər. Beləcə bir Qazi dövlət Rumelidə möhkəm şəkildə yerləşdi. Hər kəsin qibtəylə baxdığı İstanbulu fəth elədilər.

İlayı-Kəlimətullah, yəni Allahın adını hər yerdə eşitdirmək idealları oldu. Qəza ruhu dövlətin əsasını təşkil elədi. Sadəcə fəthlərlə deyil, təşkilatlanma, ədalət, elm, sənət və estetikada da zamanın birincisi oldular. Saf və təmiz şəkildə bağlandıqları inancı hər cür təhdidlərə qarşı qorudular. Dünya tarixinin son parlaq səhifəsini yazdılar. Müsəlmanların, hətta bütün insanlığın ümidi oldular.

Məhz bu şanlı dastanı yazan Osmanlı xanədanı ard-arda yetişdirdiyi dahiləriylə, cəsur, mərhəmətli və ənənələrə hörmət eləyən övladlarıyla tarixdə bənzəri olmayan bir şan və şərəf qazandı. Murat Başaran dostumuz "Mən Osmanlıyam" adlı kitabında onların hər kəsə nümunə olacaq həyatlarını lirik bir üslubda tərənnüm edib. Onların uğur qazanmaq sirlərinə fərqli bir tərzdə diqqət çəkib. Onu təbrik edir, oxuyanlara faydalı olmasını arzulayıram.

Prof. Dr. Əkrəm Buğra Əkinçi
İstanbul, 2017

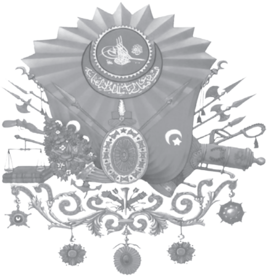

Şərqdən Gəldilər…

Bir ovuclarında gül vardı…
Bir ovuclarında su…
Gözəl və təmiz…
Saf sevgi…
Yəni eşq…
Hər yerə getdilər və götürdülər…
Görənlər sevindi…
Görməyənlər üçün qılınclarıyla yırtdılar qaranlığı…
Şərqdən gəldilər…
Doğum müjdəsi kimi….

* *
*

Şərqdən gəldilər…
Aydın izlər buraxaraq…
Və çiyinlərində aydınlıq daşıyıb…

İşığı qaynağından almışdılar.
Dörd tərəfdəki qaranlığa saçdılar…
Dünya kiçik.
Sevgiləri böyükdü…
Təsadüfi deyildi yürüşləri…
Qitələri və iqlimləri heybələrinə doldurdular…

* *
*

Qılıncların ucu parıldayırdı, gözlərinin içi və ürəkləri...
Doğum müjdəsi kimi…
Şərqdən gəldilər…

* *
*

Nə qəribə…
Sevgini qılınclarıyla çoxaltdılar...
Qübbə-qübbə artırdılar...

* *
*

Şərqdən gəldilər…
Bir dastan söylədilər…
Altı yüz sətirlik bir dastan…
Qulaq asanlar işığı gördü...
Anlayanlar aydınlığı…
Son dastandı...